

ภาพจำที่กำลังลบเลือน อัลไซเมอร์กับบทละครเรื่อง *พ่อ* ของฟลอริยอง เซลเลอร์

ณัฐพร สุวิชาพานิช¹ และ ขนิษฐา กองทิพย์ จารุพินทุโสภณ¹

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอาการของโรคอัลไซเมอร์ที่สื่อผ่านตัวละครเอก “อองเดร” ในบทละครเรื่อง *พ่อ* (*Le Père*) ของฟลอริยอง เซลเลอร์ (Florian Zeller) นักประพันธ์บทละครผู้โด่งดังชาวฝรั่งเศส ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอผลกระทบของโรคต่อตัวผู้ป่วยเองและความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ยังเลือกใช้เทคนิคการประพันธ์บางประการเพื่อสร้างความสับสนให้กับผู้อ่าน เช่น ในเรื่องของตัวละคร มีการใช้นักแสดงที่เป็นตัวละครจริง และนักแสดงที่เป็นตัวละครแทน ในเรื่องของสถานที่ที่ใช้เครื่องเรือนเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนผ่านจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เรื่องเวลาที่ใช้การเล่าเรื่องโดยไม่เรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการเล่าเรื่องที่ปะปนกันระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในละครและความเพ้อฝันหรืออาการประสาทหลอนของตัวละคร การเล่าเรื่องราวที่ขัดแย้งกันเอง เป็นต้น โดยเทคนิคการประพันธ์เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เรื่องราวของบทละครมีความน่าสนใจ น่าติดตาม และทำให้การเล่าเรื่องของตัวละครที่เป็นทั้งคนแก่และคนป่วย แทนที่จะสร้างความเบื่อหน่ายและสับสนให้กับผู้อ่าน กลับทำให้พวกเขาเกิดความรู้สึกร่วมไปกับนักแสดง ทั้งเศร้า สงสารระคนไปกับขบขันกับกิริยาท่าทาง ความเชื่อ และธรรมชาติของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การแปล บทละครฝรั่งเศส เซลเลอร์ โรคอัลไซเมอร์ ผู้สูงอายุ

Losing Visual Memory: Alzheimer's Disease and a Play Entitled

“Le Père” of Florian Zeller

Natthaphon Suvichapanich¹ and Kanittha Kongtip Jarupintusophon¹

¹Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This article aims to study symptoms of Alzheimer's disease displayed by the main character “André” in the play entitled *Le Père* of Florian Zeller, a well-known French playwright. In this play, Zeller presents impacts of the disease on a patient himself and a relationship with his family members. Moreover, he designs some literary styles in order to make readers confused. For instance, there are replacing characters that act for several real characters. As for places, the playwright uses furniture as a determinant of changing from one place to another. As for time, stories are not narrated chronologically. As for narrative techniques, the narrator mixes true stories, dreams, and hallucinations together and tells stories in a contradictory way. These literary styles will help the play to be interesting and enticing to follow. With these styles of writing, the readers can feel the old sick man's grief and find amusement appeared in the manners, honesty, and the nature of the elderly.

Keywords: Translation, French play, Zeller, Alzheimer's disease, Elderly

บทนำ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ “บทแปลบทละครเรื่อง “พ่อ” ของฟลอริยอง เซลแลร์ พร้อมบทวิเคราะห์” เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอาการของโรคอัลไซเมอร์ผ่านตัวละครเอก “อ็องเดร” และศึกษาเทคนิคการประพันธ์ที่สร้างความสับสนให้แก่ผู้อ่านซึ่งเข้ากันได้กับเนื้อหาเรื่องโรคอัลไซเมอร์ในบทละครเรื่อง “Le Père” โดยในวิทยานิพนธ์ได้นำเสนอบทแปลบทละครจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาไทย และบทวิเคราะห์การแปลในระดับการทำความเข้าใจและระดับการถ่ายทอด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้หลักการของทฤษฎีการแปลแบบยึดความหมาย (Théorie interprétative de la traduction) ของสถาบันชั้นสูงด้านการล่ามและการแปล (École supérieure d'interprètes et de traducteurs หรือ ESIT) ในการแปลและการวิเคราะห์บทละครเรื่องนี้

บทละครเรื่อง *พ่อ* ผลงานของฟลอริยอง เซลแลร์ (Florian Zeller) นักเขียนร่วมสมัยชาวฝรั่งเศส ถูกจัดแสดงขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2012 บทละครเรื่องนี้จัดอยู่ในบทละครชุด 3 เรื่องที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว อีกสองเรื่องได้แก่ *La Mère* หรือ *แม่* (ค.ศ. 2010) และ *Le Fils* หรือ *ลูกชาย* (ค.ศ. 2018) บทละครเรื่อง *พ่อ* ถือเป็นผลงานของเซลแลร์ที่ได้รับความนิยมทั่วโลกและทำให้เซลแลร์ได้รับรางวัลโมลิแยร์ (Molière) ในฝรั่งเศสถึง 3 รางวัลเมื่อปี ค.ศ. 2014 ได้แก่ บทละครเวทียอดเยี่ยม นักแสดงนำชายยอดเยี่ยม สำหรับโรแบร์ต อีร์สซ์ และนักแสดงนำหญิงยอดเยี่ยมสำหรับอึซซาเบล เจอลินาส์ นอกจากนี้ เขายังได้รับรางวัลจากนานาชาติอีก 16 รางวัลด้วย¹

ฟลอริยอง เซลแลร์เกิดเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ.1979 ที่กรุงปารีส เขาจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาด้านการเมืองแห่งกรุงปารีส (Institut d'études politiques de Paris) เมื่อปี ค.ศ. 2001 เขาเป็นทั้งนักเขียนนวนิยาย นักแต่งเพลงและอุปรากร นักเขียนบทภาพยนตร์และบทละครโทรทัศน์ แต่เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกในนามนักประพันธ์บทละครที่ได้รับรางวัลมากมาย ปัจจุบันเขาตีพิมพ์บทละครมาแล้ว 12 เรื่อง²

บทละครเรื่อง *พ่อ* จัดเป็นบทละครประเภท Farce tragique ซึ่งหมายถึงละครที่เป็นส่วนผสมของละครตลก (Farce) และละครโศกนาฏกรรม (Tragédie) ละครประเภทนี้จะนำเสนอเรื่องราวที่มีแก่นเรื่องที่หนักหน่วง เศร้า และกระทบจิตใจผู้ชมละครได้ดีตามแนวทางของละครโศกนาฏกรรม แต่ก็ยังแทรกความตลกขบขันแบบละครตลกอยู่บ้างประปราย เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ชมหัวเราะออกมาได้บ้าง³

เนื่องจากบทละครเรื่อง *พ่อ* อยู่ในบทละครชุดที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ผู้ประพันธ์จึงหยิบยกปัญหาอย่างหนึ่งในครอบครัวมาถ่ายทอดผ่านตัวละคร “พ่อ” ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง นั่นคือปัญหาความแก่ชราและความเจ็บป่วยซึ่งมีผลกับความสัมพันธ์ของพ่อและลูกสาวที่อาจพบได้ในทุกครอบครัวที่มีสมาชิกเริ่มก้าวเข้าสู่วัยชรา พ่อที่แก่ชราและป่วยนั้นต้องการการดูแลช่วยเหลือจากลูก ขณะที่ลูกสาวเองก็มีครอบครัวของตนเองที่

¹ Wikipédia, s.v. “Le Père (Zeller),” accessed April 2, 2019, [https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Père_\(Zeller\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Père_(Zeller)).

² Wikipédia, s.v. “Florian Zeller,” accessed April 2, 2019, https://fr.wikipedia.org/wiki/Florian_Zeller.

³ Literary Terms, s.v. “farce,” accessed April 2, 2019, <https://literaryterms.net/farce>.

ต้องรักษาเอาไว้ เซลเลอร์เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในเดอะนิวยอร์กไทมส์⁴ ว่าบทละครของเขาเรื่องนี้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์ในผู้สูงอายุ (Alzheimer's disease) ซึ่งถือเป็นโรคที่พบมากในยุคปัจจุบันและยังสร้างปัญหาและความหนักใจให้กับครอบครัวและผู้ดูแลอีกด้วย โรคอัลไซเมอร์จัดเป็นโรคชนิดหนึ่งในกลุ่มของอาการสมองเสื่อม (Dementia) ที่ทำให้เกิดความบกพร่องในหน้าที่ของสมองส่วนต่าง ๆ โดยจะแสดงออกมาเป็นกลุ่มอาการความบกพร่องในกระบวนการทางความคิด ได้แก่ ความจำบกพร่อง สมองง่าย สติปัญญาและความสามารถลดลง อีกทั้งยังเรียนรู้ได้ช้า ตัดสินใจไม่เหมาะสม หลงวันเวลาและสถานที่ สับสนใกล้ชิดหรือแม้แต่ตนเอง สมาธิลดลง ทำกิจวัตรประจำวันได้ยากลำบากเพราะลืมวิธี มีความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ก้าวร้าวโดยไม่มีเหตุผล รวมทั้งบุคลิกภาพและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป และอาจมีอาการทางจิต เช่น ประสาทหลอน หรือหลงผิด⁵ ความบกพร่องด้านต่าง ๆ จะเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ จนส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน การเข้าสังคม และการประกอบอาชีพ⁶

เรื่องย่อบทละคร

บทละครเรื่อง *ฟ้อ* เป็นเรื่องราวของอ็องเดร ชายชราวัย 80 ปีผู้มีอารมณ์ขันแต่มีอาการสมองเสื่อมจากโรคอัลไซเมอร์ อ็องเดรอาศัยอยู่ในอพาร์ทเมนต์ของตนเอง โดยอานน์ ลูกสาวซึ่งกังวลจะจ้างคนมาช่วยดูแลฟ้อเพื่อที่เธอจะได้ไปใช้ชีวิตส่วนตัวของเธอกับปีแยร์ คนรักใหม่ของเธอลงนอนได้ อ็องเดรไม่รู้ตัวว่าป่วยและคิดว่ายังดูแลตัวเองได้ดี จึงไม่ขอให้มีคนมาดูแล โรคอัลไซเมอร์ทำให้เขามีพฤติกรรมก้าวร้าวและทำร้ายผู้ดูแลเพราะหลงผิดคิดว่าเธอขโมยนาฬิกาข้อมือของเขาไป ทั้ง ๆ ที่เขาลืมว่าเอาไปซ่อนไว้เอง เมื่อไม่มีคนดูแล อานน์ก็ต้องพาอ็องเดรมาอยู่ที่บ้านของเธอซึ่งเธออาศัยอยู่กับปีแยร์เพื่อรอหาคนดูแลคนใหม่

วันหนึ่ง อานน์นัดคนดูแลคนใหม่ชื่อว่าลอรามาทำความรู้จักกับอ็องเดร อ็องเดรชอบเธอเพราะเธอหน้าคล้ายกับเอลิส ลูกสาวคนเล็กของเขาที่น่าจะประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตไปแล้วแต่เขาจำไม่ได้ เมื่อทั้งสองดูจะเข้ากันได้ อานน์ซึ่งรักและเป็นห่วงฟ้อก็รู้สึกเบาใจขึ้น เธอคิดว่าหากมีคนมาช่วย เธอก็อยากให้ฟ้อมาอยู่ด้วยอย่างถาวร แต่ปีแยร์กลับเห็นว่าอ็องเดรเป็นภาระของอานน์ เขาจึงมักพูดประชดเสียดสีอ็องเดรและบอกให้อานน์ส่งอ็องเดรไปอยู่สถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรคเพราะอ็องเดรป่วยและเป็นบ้า อ็องเดรบังเอิญได้ยินคำพูดของปีแยร์เข้าและเสียใจ โรคอัลไซเมอร์ทำให้พฤติกรรมของอ็องเดรค่อย ๆ กลับไปเหมือนเด็กมากขึ้นซึ่งทำให้อานน์หนักใจและเริ่มเอนเอียงตามคนรักว่าควรส่งฟ้อไปอยู่สถานรับดูแลเพื่อจะได้ไปใช้ชีวิตส่วนตัวสักที

⁴ Rachel Donadio, "The Next Playwright to Know? Florian Zeller, From France to Broadway in a Big, Busy Leap," The New York Times, accessed April 19, 2019, <https://www.nytimes.com/2016/04/03/theater/florian-zeller-a-busy-french-playwright-makes-his-american-debut-on-broadway.html>.

⁵ นันทิกา ทวิชาชาติ, *สุขใจ.. ไร้เศร้า.. ไร้เสื่อม..*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครปฐม: โรงพิมพ์ เอ โอ พรินติ้ง, 2553), 99.

⁶ จินตนา อาสนะเสน, "ภาวะสมองเสื่อม," ใน *ตำราอายุรศาสตร์ทั่วไป*, บรรณาธิการโดย นิธิพัฒน์ เจียรกุล (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2556), 480.

ในที่สุด อานันท์ก็ตัดสินใจพาอ็องเดรไปอยู่ที่สถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรคแห่งหนึ่งและย้ายไปอยู่ที่ลอนดอนกับปีแยร์ ในตอนจบของเรื่อง อ็องเดรอาศัยอยู่ที่สถานรับดูแลแห่งนั้นมาหลายเดือนแล้ว แต่เขาคิดว่ายังอยู่ที่พาร์ทเมนต์ของเขาอยู่ตลอดและคิดว่าวันนั้นคือวันที่ลอราจะมาเริ่มงานเป็นวันแรก อ็องเดรจำไม่ได้ว่าพยาบาลที่เขาเจอทุกวันเป็นใคร จำไม่ได้ว่าอานันท์ไปอยู่ลอนดอนทั้ง ๆ ที่พยาบาลบอกทุกวัน เขาจำไม่ได้แม้กระทั่งว่าตัวเองเป็นใคร ทำยที่สุดแล้ว ชายชราผู้แทบไม่เหลือความทรงจำใด ๆ ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวและกลายเป็นเหมือนเด็ก ๆ ที่ร้องหาแม่และร้องไห้ฟูมฟาย

การวิเคราะห์บทละคร

ในบทความนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อาการของโรคอัลไซเมอร์ที่สื่อผ่านตัวละครซึ่งทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวระหว่างคนสองรุ่น และวิเคราะห์เทคนิคการประพันธ์ที่เน้นสร้างความสับสนให้แก่ผู้อ่าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์อาการของโรคอัลไซเมอร์ผ่านตัวละคร “อ็องเดร”

แม้ว่าในบทละครเรื่อง *พ่อ* จะไม่ได้ระบุไว้อย่างแน่ชัดว่าตัวละครเอก “อ็องเดร” นั้นป่วยเป็นโรคอะไร แต่บทสัมภาษณ์ของผู้ประพันธ์ที่ได้อ้างอิงไว้ในบทนำนั้นระบุว่าบทละครเรื่องนี้พูดถึงโรคอัลไซเมอร์ และเมื่อผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลทางการแพทย์เกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์ ก็พบว่าอาการต่าง ๆ ของอ็องเดรที่ปรากฏในเรื่องนั้นสอดคล้องกับอาการที่พบได้ในผู้ป่วยโรคดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพอจะอนุมานได้ว่า “อ็องเดร” ป่วยเป็นโรคนี้

โดยทั่วไปแล้ว การดำเนินโรคของโรคอัลไซเมอร์นั้นจะค่อยเป็นค่อยไปและอาการต่าง ๆ จะทรุดลงเรื่อย ๆ โดยใช้เวลาเป็นปี ๆ⁷ แต่เนื่องจากเรื่องราวในบทละครเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่ถึงปี จึงทำให้อาการป่วยส่วนใหญ่ที่อ็องเดรแสดงออกมานั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของโรคมานัก อย่างไรก็ตาม อ็องเดรก็ยังแสดงอาการเด่นบางประการที่ทรุดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเรื่องราวดำเนินไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของโรคอัลไซเมอร์ที่จะพัฒนาความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยยังไม่มียาที่จะหยุดยั้งการดำเนินโรคได้⁸

1.1 อาการที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการของโรค

อาการที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของโรคของอ็องเดรนั้นมีทั้งอาการที่เกิดขึ้นซ้ำกันบ่อยครั้งตลอดทั้งเรื่อง และอาการที่แสดงออกมาให้เห็นเพียงครั้งคราว แม้อาการเหล่านี้จะไม่แสดงถึงพัฒนาการของโรค แต่ก็ป็นจุดสังเกตสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านเห็นความผิดปกติและเชื่อมโยงความคิดไปถึงโรคอัลไซเมอร์ได้อย่างรวดเร็ว อาการที่พบได้แก่

1.1.1 ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร

ผู้ป่วยอาจมีปัญหาในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร เช่น นึกคำพูดไม่ออก เรียกชื่อคน สิ่งของไม่ถูก หรือใช้ศัพท์คำอื่นมาเรียกแทนหรืออธิบายแทน⁹ อ็องเดรมีปัญหาในการสื่อสารตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องโดยสังเกต

⁷ โสภภาพรณ รัตนัย, *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ*, บรรณาธิการโดย เฉลิมพล ชนชนพวรรณ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2557), 92.

⁸ สลิล ศิริอุดมภาส, “อัลไซเมอร์,” *หาหมอ*, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562, <http://haamor.com/th/อัลไซเมอร์>.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

ได้จากคำพูดของอ็องเดรที่ขาด ๆ หาย ๆ ไปในบางช่วงอยู่บ่อยครั้ง และบางครั้งเขาก็นึกคำพูดไม่ออกจนต้องใช้คำอื่นหรือใช้ท่าทางทดแทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ตัวอย่างประโยคขาดหาย

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	Alors comment tu sais que... ? Enfin... que parfois je... mes objets de valeur... pour ma... [...]
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	แล้วลูกรู้ได้ยังไงว่า... พ่อหมายถึง...ว่าบางครั้งพ่อ...ของมีค่าของพ่อ... เพื่อ...ของพ่อ [...]

(ฉากที่ 1, หน้า 13)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอ็องเดรนั้นมีการพูดติดขัดและมีข้อความขาดหายไปบางส่วนเนื่องจากนึกคำพูดไม่ออก ในการแปลประโยคลักษณะนี้ ผู้วิจัยต้องพิจารณาบริบทในบทละครช่วงนั้นว่าพูดถึงอะไรอยู่ ซึ่งก็คือเรื่องที่อ็องเดรชอบนำนาฬิกาข้อมือไปซ่อนไว้ในตู้หลังไมโครเวฟในครัว ทั้งนี้ เพื่อที่จะเอาคำที่ขาดหายไปได้และแปลประโยคนั้นออกมาให้ผู้อ่านบทแปลเดาคำที่หายไปได้ด้วยเช่นกัน

- ตัวอย่างการใช้ท่าทางทดแทนคำพูด

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] Je la soupçonne de vouloir me mettre dans une maison pour... [...] (Il fait une grimace signifiant « vieux ».) [...]
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] ฉันสงสัยว่าเธออยากจะเอาฉันไปอยู่ที่บ้านพักเพื่อ... [...] (เขาทำหน้าเหยเกเพื่อแสดงถึง “คนแก่”) [...]

(ฉากที่ 2, หน้า 27)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงอาการนึกคำพูดไม่ออกของผู้ป่วย อ็องเดรจึงใช้ท่าทางบรรยายแทนว่าเขาอยากพูดถึงคนแก่ชรา นอกจากนี้ การแสดงท่าทางดังกล่าวยังเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมได้อีกด้วย

1.1.2 พฤติกรรมพูดซ้ำ ๆ

ผู้ป่วยโรคนี้นักมีอาการถามซ้ำ ๆ พูดซ้ำ ๆ หรือเล่าเรื่องเดิมซ้ำไปมาได้เนื่องจากลืมสิ่งที่พูดไปแล้ว¹⁰ ผู้อ่านจะสังเกตเห็นความผิดปกตินี้ได้ง่ายเพราะอ็องเดรแสดงออกมาอยู่บ่อยครั้งตลอดทั้งเรื่องตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] je suis très intelligent. [...] Parfois, ça me surprend moi-même. [...]
	ANDRÉ	Je suis très... Parfois, ça me surprend moi-même. [...]
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] ผมฉลาดมากนะ [...] บางครั้งนั้นยังทำให้ผมเองประหลาดใจเลย [...]
	อ็องเดร	ผม...มาก บางครั้งนั้นยังทำให้ผมเองประหลาดใจเลย[...] (ฉากที่ 10, หน้า 89)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอ็องเดรพูดประโยคที่เหมือนเดิมซ้ำกันและติด ๆ กันขณะที่กำลังพูดคุยกับลอรา ซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงอาการลืมสิ่งที่เพิ่งพูดไปแล้วจึงพูดซ้ำอีกครั้งด้วยประโยคเดิม

¹⁰ โสภพรณ รัตน์ย, *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ*, 81.

1.1.3 พฤติกรรมก้าวร้าว

ผู้ป่วยอาจมีอาการแปรปรวนโดยไม่ทราบสาเหตุ โกรธกราดเกรี้ยวรุนแรงในเรื่องเล็กน้อย อาจพูดจาหยาบค้ายมากและอาจมีปฏิกิริยาทำร้ายร่างกายผู้อื่น¹¹ อ็องเดรมีพฤติกรรมผิดปกติลักษณะนี้เป็น ครั้งคราว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<u>ต้นฉบับ</u>	ANNE	Elle m’a dit que tu l’avais traitée de « petite garce ». [...]
	ANNE	[...] Avec la tringle à rideaux. [...]
	ANNE	[...] Elle m’a dit que tu l’avais menacée. Physiquement.
<u>บทแปล</u>	อานน์	เธอบอกหนูว่าพ่อเรียกเธอว่า “อีเด็กเลว” [...]
	อานน์	[...] ด้วยขวาม่าน [...]
	อานน์	[...] เธอบอกหนูว่าพ่อข่มขู่จะทำร้ายเธอ (ฉากที่ 1, หน้า 9)

ตัวอย่างบทสนทนาที่อานน์พูดกับอ็องเดรทำให้ผู้อ่านเห็นถึงพฤติกรรมก้าวร้าวของอ็องเดรที่ โกรธฉุนเฉียวผู้ดูแลที่ชื่ออีซาเบลเพราะคิดว่าเธอขโมยนาฬิกาข้อมือของเขาไป เขาจึงพูดจาหยาบค้ายและ ข่มขู่จะทำร้ายเธอด้วยขวาม่าน การที่เขาแสดงพฤติกรรมเช่นนี้ต่อหน้าคนที่ไม่ได้ใกล้ชิดนั้นอาจเป็นเพราะ ผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกต่อคนอื่นให้เหมาะสมได้¹²

1.1.4 หวาดระแวงและหลงผิด

ผู้ป่วยโรคนี้มีภาวะของผิดที่และเอาของมีค่าไปซ่อนแล้วเกิดจำไม่ได้ เมื่อหาของไม่พบ ก็ จะ หวาดระแวงหรือหลงผิดคิดว่าคนดูแลหรือสมาชิกในครอบครัวคนอื่นขโมยของของเขาไป¹³ ผู้วิจัยพบความ ผิดปกติตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] Elle m’a volé ma montre.
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] เธอขโมยนาฬิกาข้อมือของพ่อไป (ฉากที่ 1, หน้า 11)
<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] Je voulais vérifier si... [...] Vous l’avez achetée ? (l’=montre)
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] ผมต้องการพิสูจน์ว่า... [...] คุณซื้อมันมาหรือ (ฉากที่ 5, หน้า 63)

จากตัวอย่างข้างต้น อ็องเดรมักมีพฤติกรรมเอานาฬิกาข้อมือไปซ่อนแล้วจำไม่ได้ว่าเอาไปไว้ที่ ไດอยู่เรื่อย นั่นทำให้ในฉากที่ 1 เขาหลงผิดคิดว่าคนดูแลที่ชื่ออีซาเบลขโมยนาฬิกาของเขาไป ส่วนในฉากที่ 5 เขาก็หวาดระแวงและสงสัยว่านาฬิกาที่ปีแยร์ใส่อยู่อาจเป็นของเขาที่หายไปจึงพยายามพิสูจน์ความจริง

1.1.5 อาการคล้ายเด็ก

ผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์มักมีอาการกลายกลายเป็นเด็กในร่างคนแก่เพราะมีความผิดปกติในสมอง เนื่องจากสมองเสื่อมถอยลง¹⁴ อ็องเดรจึงแสดงท่าทางเหมือนเด็กหลายครั้ง ดังตัวอย่างดังนี้

¹¹ เรื่องเดียวกัน, 82.

¹² สลิล ศิริอุดมภาส, “อัลไซเมอร์.”

¹³ โสภภาพรณ รัตนัย, *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ*, 108-109.

<u>ต้นฉบับ</u>	Il ressemblait à un enfant.[...] il m’a demandé que je lui chante une berceuse.
<u>บทแปล</u>	พ่อเหมือนเป็นเด็ก [...] พ่อขอให้ฉันร้องเพลงกล่อมเด็กให้พ่อฟัง (ฉากที่ 9, หน้า 79)
<u>ต้นฉบับ</u>	(sourire d’enfant) [...]
<u>บทแปล</u>	(ยิ้มแบบเด็ก ๆ) [...] (ฉากที่ 13, หน้า 107)
<u>ต้นฉบับ</u>	[...] Je veux ma maman. [...] André se met à sangloter. [...]
<u>บทแปล</u>	[...] ผม (อึ้งเดร) ต้องการแม่ [...] อึ้งเดรเริ่มร้องไห้สะอึกสะอื้น [...] (ฉากที่ 15, หน้า 123)
	ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอึ้งเดรมีท่าทางเหมือนเด็กมาโดยตลอด เริ่มจากเขาขอให้
	อานน์กล่อมเขานอนด้วยเพลงกล่อมเด็ก บางครั้งเขาก็ยิ้มเหมือนเด็ก ๆ ในตอนท้าย เขายังร้องเรียกหาแม่
	แล้วจู่ ๆ ก็ร้องไห้ออกมาง่าย ๆ เหมือนกับเด็กน้อยที่ต้องการความรักความอบอุ่นจากผู้ดูแล

1.1.6 ความจำบกพร่อง

อึ้งเดรมีอาการบกพร่องด้านความจำเกี่ยวกับเรื่องปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นานหรืออาจเกิดมาไม่กี่ปีก่อน ก็เป็นไปได้ตลอดทั้งเรื่อง แต่ความจำเรื่องในอดีตของเขานั้นยังดีอยู่ ตัวอย่างการลืมเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นานคือ อึ้งเดรลืมเหตุการณ์ที่เขาเอาราวมานไปฆ่าร้ายคนดูแลในฉากที่ 1 ไปอย่างสิ้นเชิง ส่วนการลืมเรื่องที่ผ่านมาระยะหนึ่งซึ่งอาจเป็นเดือนหรือปีแล้วก็คือ เขาจำเหตุการณ์ที่เอลิสประสบอุบัติเหตุและอาจเสียชีวิตไปแล้วไม่ได้เลยตลอดเรื่อง อย่างไรก็ตาม ความจำในอดีตของเขายังดีอยู่เพราะเขายังจดจำได้เสมอว่าอานน์มีนิสัยหลายอย่างเหมือนแม่ เช่น ขี้กังวลและมีความพอเพียง เป็นต้น

1.2 อาการที่ทรุดลงตามพัฒนาการของโรค

ธรรมชาติของผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์นั้นจะค่อย ๆ มีอาการมากขึ้นและรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนต้องได้รับการช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน¹⁴ อึ้งเดรจึงแสดงอาการบางประการที่ถดถอยลงตามพัฒนาการของโรคเมื่อเวลาในเรื่องดำเนินไปเพื่อแสดงจุดเด่นของโรคนี้ที่ผู้ป่วยทุกคนต้องเผชิญไม่ว่าช้าหรือเร็ว อาการที่พบได้แก่

1.2.1 สับสนด้านเวลา

ผู้วิจัยพบอาการสับสนด้านเวลาที่มีพัฒนาการไปตามเวลาของเรื่อง ตามตัวอย่างต่อไปนี้

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	C’est bien ce que je me disais, il est l’heure de l’apéritif. J’ai deux montres. [...] Une à mon poignet, et une dans ma tête.
<u>บทแปล</u>	อึ้งเดร	อย่างที่ผมบอกไป ถึงเวลาของเหล้าเรียกน้ำย่อยแล้ว ผมมีนาฬิกาอยู่สองเรือน [...] เรือนหนึ่งที่ข้อมือและอีกเรือนในหัวผม (ฉากที่ 3, หน้า 43)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในฉากที่ 3 อึ้งเดรยังไม่สับสนเวลา เพราะเขายังกะเวลาได้ว่าขณะนั้นเป็นเวลาที่ดื่มเหล้าเรียกน้ำย่อยแล้ว แม้ว่าเขาจะไม่มีนาฬิกาติดตัวอยู่ก็ตาม

¹⁴ ปรีชยา คล้ายทวน, เมธาวิ ปาลวินิช, และ สุพิชชา เกิดสว่าง, รู้จักเพื่อป้องกัน อัลไซเมอร์, บรรณาธิการโดย เอื้อมพร สกุดแก้ว (กรุงเทพฯ: ไกล่หมอ, 2549), 84.

¹⁵ นันทิกา ทิวชาชาติ, สุขใจ..ไว้ครัว..ไว้เลื่อม., 102.

<u>ต้นฉบับ</u>	ANNE	Il est 20 heures. [...]	
	ANDRÉ	Mais je croyais qu'on était le matin. Je viens de me lever. [...]	
	ANNE	Non, on est le soir [...]	
<u>บทแปล</u>	อานน์	สองทุ่ม [...]	
	อ็องเดร	แต่พ่อคิดว่าเป็นตอนเช้าเสียอีก พ่อเพิ่งจะตื่นนอนเอง [...]	
	อานน์	ไม่ เราอยู่ในตอนเย็น [...]	(ฉากที่ 11, หน้า 99)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในฉากที่ 11 อ็องเดรเริ่มสับสนด้านเวลาแล้ว ความสับสนนี้น่าจะเกิดจากการที่อ็องเดรมีอาการประสาทหลอนเห็นในสิ่งที่ไม่เป็นจริงในตลอดฉากที่ 10 โดยเหตุการณ์ในภาพหลอนนั้นเกิดขึ้นในตอนเช้า อ็องเดรแยกไม่ออกว่าเหตุการณ์เหล่านั้นไม่เป็นความจริง เมื่อภาพหลอนจบลงและอ็องเดรกลับสู่โลกแห่งความจริง เขาจึงคิดว่าเวลาในฉากที่ 11 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องมาจากฉากที่ 10 นั้นคือตอนเช้าเหมือนในภาพหลอน ทั้ง ๆ ที่เวลาจริงขณะนั้นคือสองทุ่มในตอนค่ำโดยอ้างอิงได้จากคำพูดของอานน์

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	Elle était censée commencer ce matin. Laura. Non ? [...]	
	LA FEMME	Elle habite là-bas depuis plusieurs mois. [...]	
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	เธอควรจะมาเริ่มงานเช้านี้สิ ลอรา นะ ไม่ใช่เหรอ [...]	
	ผู้หญิง	เธอ (อานน์) อาศัยอยู่ที่นั่นมาหลายเดือนแล้วค่ะ [...]	(ฉากที่ 15, หน้า 117)

ตัวอย่างจากฉากที่ 15 แสดงให้เห็นว่าอาการสับสนด้านเวลาของอ็องเดรมีมากขึ้นอีก เพราะเวลาที่สับสนนั้นมีระยะห่างกันค่อนข้างมาก อ็องเดรย้ายไปอยู่ที่สถานรับดูแลคนชรามาเป็นเวลาหลายเดือนแล้วหลังจากที่อานน์ย้ายไปลอนดอน แต่เขากลับคิดว่าวันในฉากที่ 15 คือวันที่ลอราจะมาเริ่มทำงานที่บ้านอานน์เป็นวันแรก

1.2.2 สับสนสถานที่

อ็องเดรมีอาการสับสนสถานที่เกือบทั้งเรื่อง เขาคิดว่ายังอาศัยอยู่ที่อพาร์ทเมนต์ของตนเองอยู่ตลอด ทั้ง ๆ ที่เขาได้ย้ายที่อยู่ไปแล้วถึงสองที่ คือบ้านของอานน์และสถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรค อย่างไรก็ตาม บทละครไม่ได้ระบุตรง ๆ ว่าสถานที่ในเรื่องได้เปลี่ยนไป แต่เทคนิคการประพันธ์จะช่วยให้ผู้อ่านทราบได้ ซึ่งผู้วิจัยจะลงรายละเอียดในหัวข้อเทคนิคการประพันธ์ด้านสถานที่ต่อไป พัฒนาการของอาการดังกล่าวพบได้ในตัวอย่างดังต่อไปนี้

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] C'est toi qui débarques chez moi [...]	
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] ลูกเองนั่นแหละที่ปรีมาบ้านพ่อ [...]	(ฉากที่ 1, หน้า 7)

เรื่องราวในบทละครเริ่มต้นที่อพาร์ทเมนต์ของอ็องเดร ตามบทบรรยายที่ว่า « *Dans l'appartement d'André* » ตัวอย่างของฉากที่ 1 แสดงให้เห็นว่าอ็องเดรนั้นยังรู้ดีว่าเขาอยู่ที่อพาร์ทเมนต์ของตนเอง เขาจึงสนทนากับอานน์ว่าอานน์นั่นแหละที่รับมาที่ “บ้านของเขา” ราวกับว่ามีอะไรเกิดขึ้น

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] Je vis dans cet appartement depuis... longtemps. [...] Je l'ai acheté il y a plus de trente ans. [...]
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] ผมใช้ชีวิตอยู่ในอพาร์ทเมนต์แห่งนี้นานแล้ว [...] ผมซื้อมันมามากกว่าสามสิบปีแล้ว [...] (ฉากที่ 3, หน้า 47)

เทคนิคการประพันธ์จะทำให้ผู้อ่านทราบว่าสถานที่ในฉากที่ 3 ได้เปลี่ยนเป็นบ้านของอานน์แล้ว แต่อ็องเดรยังคงคิดว่าอยู่ในอพาร์ทเมนต์ของตนอย่างเดิม เขาจึงพูดราวกับว่าเขาอยู่ที่บ้านของเขาและให้ข้อมูลว่าเขาอาศัยอยู่ที่นั่นมานานแล้วและเชื่อมั่นมากกว่า 30 ปีแล้ว

<u>ต้นฉบับ</u>	ANDRÉ	[...] Qu'est-ce qu'il fait ici ? Je veux dire... chez moi. [...]
<u>บทแปล</u>	อ็องเดร	[...] เขามาทำอะไรที่นี่ ผมหมายถึง...ที่บ้านผม [...] (ฉากที่ 15, หน้า 119)

เทคนิคการประพันธ์จะทำให้ผู้อ่านทราบว่าตั้งแต่ฉากที่ 14 จนถึงฉากที่ 15 สถานที่ในเรื่องได้เปลี่ยนเป็นบ้านพักคนชราหรือสถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรคแล้ว แต่อ็องเดรก็ยังคงคิดเหมือนเดิมว่าเขาอยู่ที่อพาร์ทเมนต์ของตนเอง เขาจึงถามนางพยาบาลมารีตีนว่าบุรุษพยาบาลโอลิวิเยร์มาทำอะไรที่บ้านของเขา

1.2.3 อาการประสาทหลอน

อาการประสาทหลอนคือการที่ผู้ป่วยคิดว่าเห็นหรือได้ยินในสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง¹⁶ ผู้วิจัยพบเหตุการณ์ที่น่าสงสัยว่าจะเป็นอาการประสาทหลอนของอ็องเดรสองเหตุการณ์ เพราะมีความไม่สมเหตุสมผลในเหตุการณ์เหล่านั้น เหตุการณ์แรกคือ ในฉากที่ 2 ตัวละครแทนปีแยร์หัวโปกไปที่ห้องครัวแล้วหายตัวไปเฉย ๆ อ็องเดรเดินไปหาชายคนนั้นแต่ก็ไม่พบ และตัวละครแทนอานน์ในฉากก็ยังไม่บอกว่าไม่มีใครอยู่ในครัวอีกด้วย ถ้าหากเป็นเหตุการณ์จริง ปีแยร์จะหายตัวไปเฉย ๆ ได้อย่างไร ส่วนเหตุการณ์ที่สองคือ ในฉากที่ 10 อ็องเดรสนทนากับลอราียิดยาวในเช้าวันหนึ่ง แล้วตัวละครแทนปีแยร์ก็เข้ามาพูดจาหยาบคายและตบหน้าเขาถึง 3 ครั้ง เหตุการณ์นี้มีความไม่สมเหตุสมผลตรงที่ปีแยร์จะกล้าทำร้ายร่างกายพ่อของคนรักหรือ และยังพบอาการสับสนด้านเวลาของอ็องเดรระหว่างฉากที่ 10 และ 11 ดังที่ได้อธิบายเอาไว้ก่อนหน้านี้ด้วย

เมื่อลองวิเคราะห์ความยาวของเหตุการณ์ที่น่าจะเป็นภาพหลอนเหล่านี้ ก็จะพบว่าอาการนี้มีพัฒนาการมากขึ้น เพราะภาพหลอนในฉากที่ 2 ที่เห็นได้ชัดเจนนั้นเกิดขึ้นแค่เพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น โดยจะให้เบาะแสไว้ในบทบรรยายก่อนเริ่มเหตุการณ์ว่าอ็องเดรดูลงลิ้มเพื่อให้ผู้อ่านสงสัยได้ว่าหรือเหตุการณ์นี้จะไม่จริง ส่วนภาพหลอนในฉากที่ 10 นั้นชัดเจนว่าเกิดขึ้นยาวต่อเนื่องตลอดทั้งฉากโดยไม่ได้มีเบาะแสก่อนเริ่มเหตุการณ์ แต่ผู้อ่านจะมาสงสัยภายหลังว่าเหตุการณ์เหล่านั้นไม่จริงจากตอนที่อ็องเดรสับสนเวลาในฉากที่ 11

¹⁶ โสภพรณ รัตน์ย, *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ*, 108.

1.2.4 การจดจำใบหน้าและชื่อคน

อ็องเดรมีปัญหาในการจดจำใบหน้าและชื่อของคนในครอบครัว ผู้ดูแล และตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอาการที่พบได้ในผู้ป่วยอัลไซเมอร์¹⁷ โดยอาการของเขาจะค่อย ๆ ถดถอยลงเรื่อย ๆ เริ่มจากจำคนในครอบครัวที่ไม่สนิทกันอย่างไร้ประสิทธิภาพเลย เขามักจดจำใบหน้าและชื่อปีแยร์ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวละครปีแยร์ตัวจริงในฉากที่ 5 หรือตัวละครแทนปีแยร์ในฉากที่ 2 และ 10 อ็องเดรสืบสนว่าปีแยร์คืออ็องตวนสามีเก่าของอานน์บ่อย ๆ เช่น ในฉากที่ 2 เขาเรียกตัวละครแทนปีแยร์ว่าอ็องตวน ทั้ง ๆ ที่เขากำลังสนทนาอยู่กับตัวละครแทนปีแยร์ เป็นต้น ส่วนคนในครอบครัวที่อ็องเดรสนิทด้วยอย่างอานน์นั้น อ็องเดรจดจำได้จนจบเรื่องว่าอานน์คือลูก แต่บางครั้งเขาก็จดจำหน้าอานน์ไม่ได้ สังเกตได้จากการใช้ตัวละครแทนอานน์มาแสดงแทนในฉากที่ 2

ผู้อ่านจะสังเกตเห็นว่าความจำของอ็องเดรถดถอยลงไป จากในตอนแรกที่เขายังจดจำชื่อของลอราซึ่งเป็นผู้ดูแลคนใหม่ที่เขาชอบได้ และคิดว่ายังจำใบหน้าของเธอที่คล้ายกับเอลิส ลูกสาวคนเล็กของเขาได้ แต่เมื่อพบกันจริง ๆ เขากลับจำใบหน้าของลอราที่เพิ่งพบกันเมื่อวานไม่ได้แล้ว ดังที่ปรากฏในฉากที่ 13 ที่ตัวละครแทนมาเล่นเป็นลอรา ความจำของเขาถดถอยมากที่สุดในฉากที่ 15 เพราะเขาไม่สามารถจดจำใบหน้าและชื่อของนางพยาบาลมาร์ตินที่ดูแลเขาอยู่ตลอดเวลาสัปดาห์และบุรุษพยาบาลโอลิวิเยร์ที่พบกันทุกวันได้เลยแม้แต่บ่อย และสิ่งที่ทำให้เห็นได้ชัดจนที่สุดว่าความจำของเขาถดถอยรุนแรงแล้วก็คือ เขาจดจำไม่ได้แล้วว่าเขาเป็นใครและชื่ออะไร เขาไม่รู้สึกรักคุ้นกับชื่ออ็องเดรของเขาเสียด้วยซ้ำ

2. เทคนิคการประพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมเนื้อเรื่องเกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์

นอกจากภาวะความทรงจำที่เลือนหายของตัวละคร “อ็องเดร” จะสะท้อนออกมาผ่านอาการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ภาวะนั้นยังถูกทำให้โดดเด่นโดยเทคนิคการประพันธ์ที่สื่อความไม่ชัดเจน ความสับสน และความไม่สมเหตุสมผลในหลาย ๆ องค์ประกอบของการสร้างตัวละครเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร เวลา สถานที่ หรือกลวิธีการเล่าเรื่อง เทคนิคการประพันธ์ที่สร้างความสับสนให้แก่ผู้ชมหรือผู้อ่านนี้ถือเป็นเทคนิคที่นิยมใช้กันในปัจจุบันเพื่อสร้างลูกเล่นในการเล่าเรื่อง เซลแลร์อาจเลือกใช้เทคนิคเหล่านี้เพื่อเสริมให้ผู้อ่านเข้าถึงเรื่องราวของโรคอัลไซเมอร์ได้ชัดเจนขึ้น หรืออาจเป็นเพราะเทคนิคสร้างความสับสนนี้เข้ากันกับเนื้อเรื่องได้อย่างลงตัวพอดี เทคนิคการประพันธ์ที่พบมีดังนี้

2.1 การใช้ตัวละครแทนมาแสดงแทนตัวละครจริง

ในเรื่องนี้ มีการกำหนดตัวละครแทนซึ่งไม่มีชื่อ 2 ตัวคือ “ผู้ชาย” และ “ผู้หญิง” เพื่อนำมาใช้แสดงแทนตัวละครจริงหลาย ๆ ตัว ได้แก่ อานน์ ปีแยร์ ลอรา คนแนะนำสถานที่ที่สถานรับดูแลคนชรา นางพยาบาลมาร์ติน และบุรุษพยาบาลโอลิวิเยร์ ตามที่แสดงในตารางด้านล่างเกี่ยวกับตัวละครแทนที่เข้ามาสวมบทบาทแทนตัวละครจริงในฉากต่าง ๆ

¹⁷ วันดี โภคะกุล และ จิตนภา วาณิชโรตม์, *การดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมสำหรับประชาชน* (นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2546), 5.

ตัวละคร \ ฉาก	ฉากที่ 2	ฉากที่ 10	ฉากที่ 13	ฉากที่ 14	ฉากที่ 15
ผู้ชาย	ปีแยร์	ปีแยร์	-	-	บุรุษพยาบาลโอลิวิเยร์
ผู้หญิง	อานน์	-	ลอรา	คนแนะนำสถานที่	นางพยาบาลมาร์ติน

เทคนิคการประพันธ์ที่เล่นกับตัวละครนี้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความสับสนให้แก่ผู้อ่าน ตัวละครเหล่านี้จะปรากฏตัวขึ้นมาแทนตัวละครจริง เมื่ออ็องเดรจดจำใบหน้าของตัวละครเหล่านั้นไม่ได้ แต่เนื่องจากผู้ประพันธ์ใช้ตัวละครแทนเพียงแค่ 2 ตัว คือ ผู้ชายและผู้หญิง ทำให้ตัวละครแทนแต่ละตัวต้องแสดงแทนตัวละครจริงมากกว่า 1 ตัว (รายละเอียดตามตารางก่อนหน้า) ทำให้เมื่อตัวละครแทนเหล่านี้เข้าฉาก ผู้อ่านจะไม่ทราบในทันทีว่าพวกเขาแสดงแทนใคร และอ็องเดรจำใครไม่ได้ในตอนนั้น จะต้องอาศัยบริบทและบทสนทนาในฉากนั้นช่วยให้ทราบว่าตัวละครแทนนั้นกำลังแสดงแทนใคร ถือเป็นเทคนิคที่สร้างความสับสนให้กับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก และยังช่วยสะท้อนความผิดปกติของอ็องเดรได้ดีกว่าการใช้ตัวละครจริงมาเล่นและให้อ็องเดรบอกตรง ๆ ว่าจำพวกเขาไม่ได้เสียอีก

2.2 การดำเนินเรื่องโดยไม่ได้เรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเรื่อง

เทคนิคการประพันธ์ที่สร้างความสับสนอีกอย่างหนึ่งคือการเล่นในเรื่องของเวลา บทละครเรื่องนี้ดำเนินเรื่องไปโดยไม่ได้เรียงตามลำดับเหตุการณ์จริงในเรื่อง จึงทำให้ผู้อ่านสับสน รู้สึกว่าเรื่องราวกลับไปกลับมา และเรียงลำดับเหตุการณ์ที่แท้จริงในทันทีได้ยาก โดยทั่วไปแล้ว บทละครต้องสั้นกระชับและเข้าใจได้ในทันที แต่ผู้ประพันธ์เลือกทดลองใช้เทคนิคสลับเหตุการณ์ไปมาซึ่งอาจไม่เหมาะกับบทละคร เพราะต้องใช้เวลาอ่านซ้ำหลายรอบหากต้องการเรียงลำดับที่แท้จริง แม้ว่าเรื่องราวจะดูสับสน แต่บทละครเรื่องนี้ก็เป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลมากมาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเรื่องราวที่ดำเนินไปเช่นนั้นยังคงทำให้ผู้ชมหรือผู้อ่านสนุกสนานไปตามอารมณ์ที่ตัวละครถ่ายทอดออกมาได้ แต่หากจะปะติดปะต่อเรื่องให้เป็นไปตามลำดับเวลา ผู้อ่านสามารถสังเกตได้จากองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) บทบรรยายต้นฉากและระหว่างฉาก 2) บทสนทนาและบทบรรยายที่ซ้ำกันทั้งเหตุการณ์ 3) การอ้างอิงเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้ว 4) วันที่ลอรามาพบอ็องเดรครั้งแรก และ 5) เหตุการณ์ที่มีการกินไก่อบเป็นอาหารค่ำ ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเฉพาะองค์ประกอบ 2 ด้านแรก ดังนี้

2.2.1 บทบรรยายต้นฉากและระหว่างฉาก

ต้นฉบับ [...] *Plus tôt dans la journée.*

บทแปล [...] *ก่อนหน้านี้ในวันนั้น* (ฉากที่ 6, หน้า 65)

จากตัวอย่างบทบรรยายข้างต้น จะพบคำว่า “plus tôt” ซึ่งหมายถึง “ก่อนหน้านี้” ทำให้ผู้อ่านทราบว่าเหตุการณ์ในฉากนั้นคือ ฉากที่ 6 เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์ในฉากก่อนหน้าคือ ฉากที่ 5

2.2.2 บทสนทนาและบทบรรยายที่ซ้ำกันทั้งเหตุการณ์

แม้ว่าการที่บทสนทนาและบทบรรยายซ้ำกันในสองฉากอยู่หลายครั้งนั้นจะทำให้ผู้อ่านสับสน แต่ก็ยังช่วยให้เรียงร้อยเรื่องราวให้เป็นไปตามลำดับเวลาได้อีกด้วย ตามตัวอย่างดังนี้

ต้นฉบับ PIERRE Il est malade, Anne. Il est malade.
Anne et Pierre réalisent au même moment qu'André est dans la pièce. [...]
 ANNE Papa. Qu'est-ce que tu fais debout ? [...] Viens t'asseoir.
บทแปล ปีแยร์ เขาป่วยนะอานน์ เขาป่วย
อานน์และปีแยร์รู้พร้อมกันว่าอองเดรอยู่ในห้อง [...]
 อานน์ พ่อ พ่อยืนทำอะไรอยู่ตรงนั้น [...] มานั่งสิ
 (ฉากที่ 7 และ 8, หน้า 69 และ 77)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายระหว่างอานน์และปีแยร์ที่อยู่ในฉากที่ 7 โดยผู้ประพันธ์ได้นำเสนอเพียงบทสนทนาที่ยกตัวอย่างมาเท่านั้น แต่บทสนทนาดังกล่าวได้ปรากฏอีกครั้งในตอนท้ายของฉากที่ 8 โดยผู้ประพันธ์ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่าก่อนหน้าเหตุการณ์ในตัวอย่างนั้น อานน์ ปีแยร์และอองเดรกำลังกินอาหารร่วมกันอยู่ อานน์ยกโกไปเก็บในครัวแล้ว แต่อองเดรต้องการกินโกเพิ่ม จึงเดินไปเอาโกในครัวด้วยตัวเอง ระหว่างนั้นก็เกิดบทสนทนายระหว่างอานน์และปีแยร์ที่ยกตัวอย่างขึ้นมา นั่นทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าแท้จริงแล้ว บทสนทนาในฉากที่ 7 นี้ต้องเกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ในช่วงต้นของฉากที่ 8 แต่ถูกยกมาเล่าก่อนในฉากที่ 7

2.3 เทคนิคการประพันธ์ที่ใช้เพื่อบ่งบอกสถานที่ในเรื่อง

บทละครเรื่องนี้มีเพียงองค์เดียวจึงมีฉากเป็นห้องห้องเดียว อย่างไรก็ตาม สถานที่ในเรื่องนี้มีทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ อพาร์ทเมนต์ของอองเดร บ้านของอานน์ และสถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรค ผู้ประพันธ์เลือกที่จะใช้เทคนิคการเคลื่อนย้ายเครื่องเรือนและเครื่องตกแต่งในฉากเพื่อสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานที่แทนการระบุออกมาตรง ๆ ซึ่งจะทำให้เรื่องชวนติดตามมากขึ้น นอกจากนี้ เครื่องเรือนนั้นยังเป็นสัญลักษณ์ของความทรงจำของอองเดรด้วย เพราะพวกมันจะค่อย ๆ หายไปพร้อมกับความจำของอองเดรที่เลือนหายมากขึ้นเมื่อเรื่องราวดำเนินไป เราจะพบการเปลี่ยนแปลงของสถานที่ในตัวอย่างดังต่อไปนี้

- จากอพาร์ทเมนต์ของอองเดรเป็นบ้านของอานน์

ต้นฉบับ [...] Quelques meubles ont disparu [...] le décor va se dépouiller pour devenir un espace vide et neutre. [...]
บทแปล [...] เครื่องเรือนบางอย่างหายไป [...] เครื่องตกแต่งฉากค่อย ๆ หายไปจนกลายเป็นพื้นที่ว่างและบ่งบอกไม่ได้ว่าหมายถึงห้องไหน [...]
 (ฉากที่ 3, หน้า 37)

ผู้ประพันธ์ระบุตรง ๆ ในบทบรรยายฉากที่ 1 ว่าเรื่องราวเริ่มต้นที่อพาร์ทเมนต์ของอองเดร แต่เมื่อถึงฉากที่ 3 เขาเริ่มใช้การหายไปของสิ่งของในฉากเพื่อบอกว่าสถานที่ในเรื่องเปลี่ยนแปลงไป แต่ให้วิเคราะห์กันเองว่าสถานที่แห่งใหม่นั้นคือที่ใด บทบรรยายข้างต้นทำให้ผู้วิจัยทราบวาสถานที่แห่งใหม่ในเรื่อง

นั่นน่าจะเป็นบ้านของอานน์ เพราะการที่สิ่งต่าง ๆ หยอยหายไปจนกลายเป็นพื้นที่ว่างนั้นตรงกับข้อมูลที่อานน์ให้ไว้ในฉากที่ 13 ว่าเธอชอบให้บ้านของเธอโล่ง ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเครื่องเรือนอยู่ในนั้น

- จากบ้านอานน์เป็นสถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรค

ต้นฉบับ [...] *Plus de meubles.* [...]

บทแปล [...] ไม่มีเครื่องเรือนเหลืออยู่แล้ว [...] (ฉากที่ 14, หน้า 111)

ต้นฉบับ *Un lit blanc, qui fait penser aux lits que l'on trouve dans les hôpitaux. [...] Puis la Femme entre. Elle a une blouse blanche.*

บทแปล เติงสีขาวซึ่งทำให้คิดถึงเตียงตามโรงพยาบาล [...] จากนั้นผู้หญิงก็เข้ามา เธอใส่เสื้อกาวน์สีขาว (ฉากที่ 15, หน้า 113)

เมื่อบทบรรยายในฉากที่ 14 ระบุว่าเครื่องเรือนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของบ้านของตัวละครไม่หลงเหลืออยู่แล้ว นั้นแสดงว่าสถานที่ในเรื่องได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งแต่ก็ไม่ได้บอกว่าเป็นที่ใด อย่างไรก็ตามผู้อ่านอาจอนุมานได้ว่าเป็นสถานรับดูแลคนชราเฉพาะโรคจากบทสนทนาในฉากนั้นที่บอกว่าสถานที่แห่งนั้นเหมือนโรงแรมและมีคนอาศัยอยู่หลายคน ผู้อ่านจะยิ่งแน่ใจว่าเป็นสถานรับดูแลคนชราเมื่อพบบทบรรยายในฉากที่ 15 ว่าสถานที่แห่งนั้นมีเตียงโรงพยาบาลและมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ใส่เสื้อกาวน์คอยดูแลพ้ออยู่ด้วย

2.4 กลวิธีการเล่าเรื่องที่สร้างความสับสน

แม้ผู้ประพันธ์จะเลือกใช้กลวิธีการเล่าเรื่องที่สร้างความสับสนซึ่งพบได้ทั่วไปเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน แต่ก็ต้องยอมรับว่ากลวิธีการเล่าเรื่องลักษณะนี้เข้ากันได้พอดีกับเรื่องราวของโรคอัลไซเมอร์ที่ผู้ป่วยมักมีอาการสับสนหลาย ๆ ด้านเหมือนกัน และยังช่วยส่งเสริมเนื้อเรื่องให้ซับซ้อนด้วย กลวิธีการเล่าเรื่องที่พบ ได้แก่

2.4.1 การเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและไม่จริงปะปนกัน

ผู้เล่าเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเรื่อง เหตุการณ์ในความฝันของตัวละคร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจินตนาการของอ็องเดรซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับอาการประสาทหลอนปะปนกัน ผู้อ่านจะแยกไม่ออกในทันทีว่าเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่นั้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่ แต่อาจสังเกตเห็นถึงความไม่สมเหตุสมผลของเรื่องราวจนทำให้ฉุกคิดและตั้งคำถามกับเหตุการณ์เหล่านั้น

- ตัวอย่างความฝันของตัวละคร

ต้นฉบับ ANNE [...] *Alors je me suis levée. Et je suis allée dans sa chambre. [...] j'ai posé mes mains sur son cou. Doucement. [...] Quand j'ai relâché la pression [...] Il était mort [...]*

บทแปล อานน์ [...] ฉันเลยลุกขึ้นมาและไปที่ห้องนอนของพ่อ [...] ฉันค่อย ๆ วางมือลงบนคอของเขา [...] เมื่อฉันคลายแรงกดลง [...] เขาตายแล้ว [...]

(ฉากที่ 4, หน้า 51, 53)

เมื่อผู้อ่านได้อ่านเรื่องราวที่อานน์เล่าในฉากนี้ ก็ต้องสงสัยว่าเป็นจริงหรือไม่ เพราะแม้ว่าอานน์จะเหนื่อยใจกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของอ็องเดรในฉากก่อน อานน์ก็เป็นลูกสาวที่รักพ่อ จึงไม่น่าจะบิบบคอฟจนตายได้ เมื่อเรื่องดำเนินเข้าฉากที่ 5 ผู้อ่านก็พบเฉลยว่าเหตุการณ์ข้างต้นเป็นเพียงความฝันของอานน์ เพราะอานน์บอกกับปีแยร์ตรง ๆ ว่าคืนก่อนเธอฝันร้ายว่าบิบบคอฟ

- ตัวอย่างเหตุการณ์ในจินตนาการของอ็องเดร

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากที่ตัวละครแทนปีแยร์เข้ามาพูดคุยกับอ็องเดรด้วยวาจาประชดเสียดสี และตำหนิว่าอ็องเดรทรมานคนอื่นและทำลายชีวิตลูกสาวของตัวเอง แล้วจากนั้นจึงลงมือทำร้ายอ็องเดร

ต้นฉบับ [...] Il lui donne une petite claque. [...] L'Homme lui donne une deuxième petite claque en souriant. [...] Il lui donne une troisième petite claque. [...]

บทแปล [...] ผู้ชายตบหน้าอ็องเดรเบา ๆ ครั้งหนึ่ง [...] ผู้ชายตบหน้าอ็องเดรเบา ๆ เป็นครั้งที่สองโดยที่ยิ้มไปด้วย [...] ผู้ชายตบหน้าอ็องเดรเบา ๆ เป็นครั้งที่สาม [...] (ฉากที่ 10, หน้า 95)

เมื่อผู้อ่านได้พบเหตุการณ์ที่ตัวละครแทนปีแยร์ตบหน้าอ็องเดรถึงสามครั้ง ก็ต้องเอะใจว่าปีแยร์จะกล้าลงมือทำร้ายคนแก่ที่ป่วยซึ่งเป็นพ่อของคนที่รักได้เลยหรือ เมื่อเรื่องดำเนินเข้าฉากที่ 11 ซึ่งต่อเนื่องกับฉากที่ 10 ก็พบเบาะแสที่ทำให้คิดว่าเหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นภาพหลอนของอ็องเดร เพราะปีแยร์ตัวจริงที่เพิ่งกลับเข้าฉากมาไม่รู้เลยว่าเหตุใดอ็องเดรจึงแสดงท่าทางเหมือนกลัวจะโดนทำร้ายอย่างนั้น นอกจากนี้ ยังมีความไม่สมเหตุสมผลของเวลาในเรื่องด้วย เพราะหากผู้วิจัยสังเกตเวลาที่แท้จริงของฉากที่ 10 และ 11 ผ่านบทสนทนาของตัวละครอานน์ที่ไม่ได้ป่วยนั้น จะพบว่าจริง ๆ แล้วเหตุการณ์ในสองฉากนั้นต้องเกิดขึ้นในตอนค่ำ แต่เหตุที่อ็องเดรเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในฉากที่ 10 เกิดขึ้นตอนเช้านั้นอาจเป็นเพราะเขามีอาการประสาทหลอน จึงสับสนเวลาที่แท้จริงกับเวลาในภาพหลอน

2.4.2 การเล่าเรื่องราวที่ขัดแย้งกันเอง

ผู้เล่าเล่าเรื่องราวที่ขัดแย้งกันเองผ่านคำพูดของตัวละคร จึงทำให้ผู้อ่านไม่แน่ใจว่าเรื่องใดเป็นเรื่องจริงกันแน่และควรเชื่อคำพูดของใครดี แต่ก็พอจะเดาคำตอบได้เมื่อเรื่องราวดำเนินมาถึงจุดสิ้นสุดตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

- อานน์กับการย้ายไปอยู่ลอนดอน

อานน์กล่าวถึงเรื่องนี้ครั้งแรกในฉากที่ 1 เธอบอกกับอ็องเดรว่าจะไปใช้ชีวิตอยู่ที่ลอนดอนกับคนรักใหม่ของเธอ แต่เมื่ออ็องเดรกล่าวถึงเรื่องนี้อีกครั้งในฉากที่ 6 อานน์กลับบอกว่าเธอไม่เคยพูดว่าจะไปลอนดอนเลยและจะอาศัยอยู่ที่ปารีสกับทุกคน แต่แล้วในฉากที่ 14 อานน์กลับบอกว่าเธอจะย้ายไปใช้ชีวิตที่ลอนดอนและเคยบอกเรื่องนี้กับอ็องเดรไปแล้ว สุดท้ายแล้ว อานน์ก็ย้ายไปอยู่ที่ลอนดอนจริง ๆ โดยอ้างอิงจากคำพูดของนางพยาบาลมาร์ตินในฉากที่ 15

เมื่อละครดำเนินมาถึงฉากสุดท้าย ผู้อ่านก็จะทราบว่าอานน์ย้ายไปอยู่ที่ลอนดอนจริง ๆ แต่ก็ยังสงสัยว่าเหตุใดอานน์จึงบอกอ็องเดรว่าเธอไม่เคยพูดว่าจะย้ายไปที่นั่นในฉากที่ 6 หากจะลองอนุมานดู ในแง่

หนึ่ง เหตุการณ์ในฉากที่ 6 นั้นอาจเกิดขึ้นเพียงแต่ในจินตนาการของอ็องเดรที่อยากให้ลูกอยู่กับเขาต่อ จึงเกิดเป็นภาพหลอนว่าอานน์บอกว่าจะไม่ย้ายไปแน่นอน หรืออีกแง่หนึ่ง อานน์จะย้ายไปลอนดอนจริง แต่อาจจะพูดโกหกเพื่อหลอกให้พ่อสบายใจว่าเธอยังจะอยู่กับเขาตลอดก็เป็นไปได้

บทสรุป

บทละครเรื่อง *พ่อ* นี้ถือเป็นบทละครที่สะท้อนให้เห็นปัญหาอย่างหนึ่งที่อาจเกิดได้กับทุกครอบครัว นั่นคือปัญหาที่ผู้สูงอายุในบ้านป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ ถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยและคนในครอบครัว อีกทั้งยังสร้างปมปัญหาและความหนักใจให้กับผู้ดูแลที่ต้องเลือกระหว่างชีวิตส่วนตัวของตนกับเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อดูแลพ่อในบ้านปลาย บทละครเรื่องนี้ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับอาการต่าง ๆ ของโรคอัลไซเมอร์ที่เสมือนจริงผ่านตัวละครเอกของเรื่อง ได้เห็นสถานการณ์จริงที่อาจเกิดขึ้นได้ และทำให้ผู้อ่านได้หวนคิดถึงครอบครัวของตนเองว่า หากครอบครัวตนเองตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้จะทำเช่นไร นอกจากนี้ยังได้เห็นเทคนิคการประพันธ์หลากหลายอย่าง que เข้ามาส่งเสริมให้เนื้อหาสมบูรณ์ขึ้นและยังผสมผสานกับเนื้อเรื่องได้อย่างกลมกลืน องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์คัดสรรมาไว้ในบทละครเรื่องนี้ทำให้เรื่องราวนั้นมีหลากหลายอารมณ์ ชวนติดตาม และยังแฝงทั้งข้อคิดเกี่ยวกับครอบครัวและสาระเกี่ยวกับโรคภัยด้วย จึงไม่น่าแปลกใจที่บทละครเรื่องนี้ประสบความสำเร็จไปทั่วโลก และควรค่าแก่การนำมาศึกษาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในประเด็นการนำข้อมูลทางการแพทย์ที่เข้าใจยากมารังสรรค์เป็นบทละครที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจตัวโรคได้ง่ายขึ้น และประเด็นการเลือกใช้เทคนิคการประพันธ์ให้เข้ากับตัวโรคที่เลือกมานำเสนอเพื่อให้บทละครมีมิติและแตกต่างจากเรื่องอื่น ซึ่งประเด็นเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาหรือเริ่มเขียนบทละครแนวทางการแพทย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเรื่องนี้

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา อาศนะเสน. “ภาวะสมองเสื่อม.” ใน *ตำราอายุรศาสตร์ทั่วไป*, บรรณาธิการโดย นิธิพัฒน์ เจียรกุล, 480-515. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2556.
- นันทิกา ทวิชาชาติ. *สุขใจ.. ไร้เศร้า.. ไร้เสื่อม...* พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์ เอ โอ พรินต์ติ้ง, 2553.
- ปรีชยา คล้ายทวน, เมธาวิ ปาลิวิษ, และ สุพิชชา เกิดสว่าง. *รู้จักเพื่อป้องกัน อัลไซเมอร์*. บรรณาธิการโดย เอื้อมพร สกุลแก้ว. กรุงเทพฯ: ไกล่หมอ, 2549.
- วันดี โกะกุล, และ จิตนภา วาณิชโรตม์. *การดูแลผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมสำหรับประชาชน*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2546.
- สลิล ศิริอุดมภาส. “อัลไซเมอร์.” *หาหมอ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2562, <http://haamor.com/th/อัลไซเมอร์>.
- โสภาพรรณ รัตนัย. *คู่มือดูแลผู้สูงอายุ*. บรรณาธิการโดย เฉลิมพล ธนะนพวรรณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงดาว, 2557.

Donadio, Rachel. "The Next Playwright to Know? Florian Zeller, From France to Broadway in a Big, Busy Leap." The New York Times. Accessed April 19, 2019.

<https://www.nytimes.com/2016/04/03/theater/florian-zeller-a-busy-french-playwright-makes-his-american-debut-on-broadway.html>.

Literary Terms. Accessed April 2, 2019. <https://literaryterms.net/farce>.

Wikipédia. Accessed April 2, 2019. https://fr.wikipedia.org/wiki/Florian_Zeller.

Wikipédia. Accessed April 2, 2019. [https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Père_\(Zeller\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Le_Père_(Zeller)).